ननुयदितदाविनिद्रोऽसावस्तितर्हिजाग्रत्स्वप्नयोरिवस्फुटःकिंनावभासते तत्राह पूर्वंसद्रष्टाऽतोद्रष्टृत्वेनसविकल्पतयास्फुटंप्रतीतः सुषुप्तौतुभूतादेर हंकारविषयस्यलीनत्वात् तद्विषयेऽहंकारेनष्टेसतिस्वयमनष्टोऽपिमृषैवात्मानंनष्टवन्मन्यमानोयः अन्यस्यनाशेऽन्यस्यनष्टतुल्यत्वेदृष्टांतः नष्ट वित्तोयथाआतुरोविवशः नष्टवद्भवतीत्यर्थः ॥ १५ ॥ ननुसुषुप्तौनकिंचिदनुभूयतेमैवम् सुखमहमस्वाप्संनकिंचिदवेदिषमितिविशेषज्ञानंविना केवलस्यात्मनःप्रतिसंधानादित्याह एवमिति ननुप्रतिसंधानेसाहंकारस्यप्रतीतेः कथंनिरहंक्रियत्वंतत्राह साहंकारस्यद्रव्यस्यकार्यकारणसंघा तस्य अनुग्रहः प्रकाशकः अवस्थानंचद्रव्यविशेषणतयाऽहंकारस्यापिदृश्यत्वाच्चतद्द्रष्टात्मातद्व्यतिरिक्तः तमात्मानमित्यन्वयः ॥ १६ ॥ भक्ति विरक्तिभ्यांसत्यपिविवेकेप्रकृतिपुरुषयोः परस्परत्यागाभावात्कथंमुक्तिरितिपृच्छति पुरुषमितिचतुर्भिः ॥ १७ ॥ व्यतिरेकाभावमात्रेदृष्टांतः

मन्यमानस्तदात्मानमनष्टोनष्टवन्मृषा॥ नष्टेहंकरणेद्रष्टानष्टवित्तइवातुरः॥ १५॥ एवंप्रत्यवमृश्यासावात्मा नंप्रतिपद्यते॥ साहंकारस्यद्रव्यस्ययोऽवस्थानमनुग्रहः॥ १६ ॥ देवहूतिरुवाच पुरुषंप्रकृतिर्ब्रह्मन्न विमुंचतिकर्हिचित्॥ अन्योऽन्यापाश्रयत्वाच्चनित्यत्वादनयोःप्रभो॥ १७॥ यथागंधस्यभूमेश्चनभावोव्यति रेकतः॥ अपांरसस्यचयथातथाबुद्धेःपरस्यच॥ १८॥ अकर्त्तुःकर्मबंधोयंपुरुषस्ययदाश्रयः॥ गुणेषुसत्सुप्र कृतेःकैवल्यंतेष्वतःकथम्॥ १९ ॥ क्वचित्तत्वावमर्शेननिवृत्तंभयमुल्बणम् ॥ अनिवृत्तनिमित्तत्वात्पुनःप्र त्यवतिष्ठते॥२०॥ श्रीभगवानुवाच अनिमित्तनिमित्तेनस्वधर्मेणामलात्मना॥ तीव्रयामयिभक्त्याचश्रुत संभृतयाचिरम्॥२१॥ ज्ञानेनदृष्टतत्त्वेनवैराग्येणबलीयसा॥ तपोयुक्तेनयोगेनतीव्रेणात्मसमाधिना॥२२॥

यथाव्यतिरेकतोभावःसत्तानास्तिगंधस्य कदाचिदपक्षयदर्शनाद्दृष्टांतांतरम् अपामिति बुद्धेः प्रकृतेः परस्यचपुरुषस्य ॥ १८ ॥ ततःकिमतआ ह अकर्त्तुरिति येगुणाआश्रयोयस्यसः तेषुप्रकृतेर्गुणेषुसत्सुपुरुषस्यकैवल्यंकथम् ॥ १९ ॥ अतएवक्वचित्निवृत्तप्रायस्यापिसंसारभयस्य पुन रुद्भवोदृश्यतइत्याह क्वचिदिति ॥ २० ॥ नहिप्रकृतिसंबंधमात्रंबंधहेतुः किंतुगुणबुद्ध्यातदासक्तिः तन्निवृत्तौसत्यांमोक्षोघटते क्वचिदुद्भवस्तुसा धनवैकल्यात् इत्यभिप्रेत्यसाधनातिशयंकथयन्परिहरतित्रिभिः निमित्तंफलं तन्ननिमित्तंप्रवर्त्तकंयस्मिन् निष्कामेणधर्मेणअमलात्मनानिर्म लेनमनसा श्रुतेनकथाश्रवणेनसंभृतयापुष्टया ॥ २१ ॥ २२ ॥